

**Комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради»**

Кафедра філософії

**ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри**

_____ **О.Є.Висоцька**
«11» вересня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЕЛЕКТРОННЕ ВРЯДУВАННЯ»

**Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)**

Дніпро – 2019

Робоча програма дисципліни «Електронне врядування» для здобувачів освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Розробник: Ватковська М.Г., кандидат філософських наук, доцент, професор кафедри філософії

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософії

Протокол від «11» вересня 2019 року №2

Завідувач кафедри філософії

A handwritten signature in blue ink, consisting of stylized initials and a surname, written over a horizontal line.

О.Є.Висоцька

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		заочна форма навчання	
Кількість: кредитів – 3	Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування» Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 90		Рік підготовки: 1-й	Семестр 2-й
З них годин для заочної форми навчання: аудиторних — 12 самостійної роботи здобувача – 78	Освітній рівень: магістр Кваліфікація: магістр з публічного управління і адміністрування	Лекції 8 год.	
		Практичні, семінарські 4 год.	
		Лабораторні -	
		Самостійна робота 78 год.	
		Вид контролю: <i>Іспит</i>	

2. Заплановані результати навчання

Мета: формування комплексу професійної компетентності, щодо системи електронного урядування з використанням новітніх інформаційних і комунікаційних технологій, задля покращення рівня і якості державних послуг громадянам і подальшого інноваційного розвитку публічної служби; ознайомлення з електронним урядуванням, основними поняттями цього курсу, нормативно-правовою базою з питань електронного урядування, сутністю, принципами, функціями, етапами впровадження та основними проблемами, пов'язаними з цим процесом.

Завданням навчальної дисципліни є:

- засвоїти сутність електронного урядування, його засади та концепцію електронного уряду;
- оволодіти технологією впровадження електронного урядування, в тому числі на основі інструментарію проектного менеджменту та управління процесами діяльності;
- набути навички та уміння самостійно аналізувати приклади та досвід застосування технологій електронного урядування, в тому числі віртуальну міську раду та портали надання послуг, електронні управлінські послуги, процеси формування думки та волевиявлень;
- уміти готувати та приймати рішення в умовах електронної демократії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати

загальні компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні;
- здатність генерувати нові ідеї й нестандартні підходи до їх реалізації (креативність);
- здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти;
- здатність здійснювати професійну діяльність і приймати обґрунтовані рішення, керуючись засадами соціальної відповідальності, правових та етичних норм.

фахові компетентності:

- оцінювати та аналізувати стан електронного урядування;
- застосовувати набуті навички в практичній діяльності щодо інформаційної політики;
- оцінювати стан ведення органами державної влади та місцевого самоврядування своїх електронних інформаційних ресурсів;
- здійснювати комплексний аналіз рівня готовності органів державної влади та місцевого самоврядування до впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
- організовувати обробку документації з метою здійснення інформаційного забезпечення органу державної влади, органу місцевого

самоврядування, установи або організації засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;

- застосовувати комунікаційні та інформаційні технології в процесі підготовки, прийняття та впровадження управлінських рішень.

Очікувані програмні результати навчання:

- організувати діяльність органу публічного адміністрування із застосуванням підходів електронного врядування;

- оцінювати стан і розробляти напрями поліпшення технологічних складових електронного уряду;

- здійснювати організацію та розробку заходів щодо запровадження електронного урядування в різних сферах публічного адміністрування;

- запроваджувати раціональні форми організації праці за допомогою інформаційних технологій;

- використовувати пошукові системи ЄС, України та світу для збору інформації з метою підготовки програмних документів, управлінських рішень у сфері європейської інтеграції, аналізу відповідності проектів нормативно-правових актів України праву ЄС;

- розробляти та організувати заходи щодо орієнтації та вибору доцільних інструментів електронного врядування щодо стану політичної системи країни, реалізації конституційних прав людини тощо;

- готувати аналітичні довідки, пропозиції, доповіді із застосуванням інструментів електронного врядування: здійснювати належне інформування громадськості про діяльність органу управління шляхом постійного зв'язку із засобами масової інформації: керувати процесом реалізації демократичного врядування на загальнодержавному, територіальному і галузевому рівнях управління, визначення ефективності діючих форм і методів управлінської діяльності;

- оцінювати стан соціально-економічного розвитку країни, політичної системи, публічного врядування на основі інструментів та технологій електронного врядування.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти становлення електронного уряду.

Тема 1. Вихідні положення електронного урядування

Електронний уряд і електронне урядування поняття і суть. Електронна демократія: поняття і суть. Поняття інформаційного суспільства. Інформаційний портал, інформаційний ресурс, інформаційне середовище електронного управління, електронні адміністративні послуги, індекс готовності електронного уряду. Основні цілі, завдання електронного урядування в Україні. Принципи створення і функціонування інформаційної системи.

Ключові слова: електронний уряд, електронне урядування, е-демократія, інформатизація, цифрова нерівність, е-управління.

Тема 2. Зарубіжний та вітчизняний досвід впровадження електронного урядування

Основні підходи і моделі побудови електронного уряду. Базові моделі побудови електронного уряду. Архітектура електронного уряду. Портал державних послуг. Структура технологічного забезпечення Інтернет-порталу. Інфраструктура електронної ідентифікації і авторизації. Електронні ідентифікаційні карти. Електронний цифровий підпис. Електронні паспорти. Системи електронних платежів. Національні облікові системи(реєстри,кадастри).

Ключові слова: моделювання, е-уряд, мережева інфраструктура, е-сервіси, державне управління.

Змістовий модуль 2. Практика та технологія впровадження електронного врядування.

Тема 3. Організаційно-правове забезпечення електронного урядування в Україні

Нормативно-правове забезпечення впровадження електронного уряду. Основні нормативно-правові акти у сфері е-управління і інформатизації в Україні. Світова практика нормативного регулювання електронного управління. Концепції інформатизації: нормативно-правове забезпечення. Концепція розвитку інформаційного суспільства. Концепція розвитку електронного управління в Україні. Економічні аспекти впровадження і функціонування електронного уряду. Організаційні аспекти впровадження електронного управління. Кадрові аспекти впровадження і функціонування технологій електронного управління.

Ключові слова: концепція, інформатизація, нормативно-правова база, національна програма реформ, вектори е-управління.

Тема 4. Інформаційна інфраструктура електронного урядування

Інформаційний простір: поняття і основні компоненти. Телекомунікаційні і інформаційно-комунікаційні системи. Основні напрями розвитку телекомунікаційних мереж. Географічні інформаційні системи (ГІС) в державному управлінні. Інтернет як основа електронного управління. Електронний документообіг як основа діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Електронний цифровий підпис, основні поняття з ним пов'язані. Національна система електронного цифрового підпису. Механізм електронного цифрового підпису.

Ключові слова: мережа, Інтернет, технології рішень, державна політика, е-послуги, якість адміністративних послуг.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1.Теоретичні аспекти становлення електронного уряду												
Тема 1. Вихідні положення електронного урядування								2	2			19
Тема 2. Зарубіжний та вітчизняний досвід впровадження електронного урядування								2				20
Разом за змістовим модулем 1							45	4	2			39
Змістовий модуль 2.Практика та технологія впровадження електронного врядування												
Тема 3. Організаційно-правове забезпечення електронного урядування в Україні								2	2			19
Тема 4. Інформаційна інфраструктура електронного урядування								2				20
Разом за змістовим модулем 2							45	4	2			39
Усього годин							90	8	4			78

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Державна політика та державне управління розвитком інформаційного суспільства та електронного урядування	2
2	Упровадження інформаційних систем управління діяльністю державних установ	2
	Всього	4

Критерії оцінювання практичних занять

№ з/п	Назва теми та зміст роботи	Кількість балів та критерії оцінювання
1	Державна політика та державне управління розвитком інформаційного суспільства та електронного урядування	<p>«5» студент:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вільно володіє програмним матеріалом з питань державної політики та державного управління; – дає аргументовану і повну відповідь щодо мети розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування; – вміє довести важливість електронного урядування як ефективної форми організації державного управління; – вільно володіє нормативно-правовою базою щодо забезпечення функціонування електронного урядування; – дає обґрунтовану характеристику кадрових аспектів впровадження та функціонування електронного урядування; – вільно орієнтується в питаннях мотивації запровадження електронного урядування; – робить аргументовані висновки щодо значущості електронного урядування в сучасному суспільстві. <p>«4» студент:</p> <p>володіє програмним матеріалом з питань державної політики та державного управління, але припускається окремих недоліків в послідовності викладення, повноті аналізу чи коментуванні окремих питань.</p> <p>«3» студент:</p> <p>опанував питання щодо державної політики та</p>

		<p>державного управління; Дає в цілому правильні відповіді хоча б на два питання, але допускає помилки в формулюваннях. Робить нечіткі висновки, матеріал викладає недостатньо повно і послідовно.</p> <p>«2» студент: незнання понятійно-категоріального апарату теми, відсутність знань щодо сутності та актуальності запровадження та функціонування електронного урядування.</p>
2	<p>Упровадження інформаційних систем управління діяльністю державних установ</p>	<p>«5» студент:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вільно володіє програмним матеріалом з питань упровадження інформаційних систем управління діяльністю державних установ; – вільно володіє понятійно-категоріальним апаратом з питань телекомунікаційних та інформаційно-комунікаційних систем; – дає аргументовану і повну відповідь щодо архітектури та складових інформаційно-технологічної інфраструктури електронного урядування; – вміє довести важливість регулювання розвитку телекомунікаційних систем; – вільно володіє нормативно-правовою базою щодо законодавчого забезпечення електронного документообігу; – вільно орієнтується в питаннях державної політики України щодо розвитку Інтернету в Україні. <p>«4» студент: володіє програмним матеріалом з питань упровадження інформаційних систем управління діяльністю державних установ, але припускається окремих недоліків в послідовності викладення, повноті аналізу чи коментуванні окремих питань.</p> <p>«3» студент: опанував питання щодо упровадження інформаційних систем управління діяльністю державних установ. Дає в цілому правильні відповіді хоча б на два питання, але допускає помилки в формулюваннях. Робить нечіткі висновки, матеріал викладає недостатньо</p>

	повно і послідовно. «2» студент: незнання понятійно-категоріального апарату теми, відсутність знань щодо упровадження інформаційних систем управління діяльністю державних установ
--	--

7. Самостійна робота

№	Назва теми та зміст самостійної роботи	Кількість балів та критерії оцінювання
1	<p>Концептуальні засади електронного урядування. Охарактеризувати сутність електронного урядування як форми організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян.</p> <p>Написання творчої роботи (мета: формування сучасних теоретичних та практичних знань, умінь та навичок з електронного урядування, налагодження ефективних комунікацій з метою кращої підготовки до співробітництва та взаємодії в інформаційному суспільстві та суспільстві знань) з теми (на вибір)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні концепції побудови інформаційних систем управління. 2. Організація і засоби інформаційних технологій забезпечення управлінської діяльності. 3. Електронне урядування як елемент інформаційного 	<p>«Відмінно» (30 –25 балів) студент засвоїв теоретичний матеріал, який винесений на самостійну роботу, застосування для оформлення результатів самостійної роботи не тільки рекомендованої, а й додаткової літератури та творчого підходу; чітке володіння понятійним апаратом сучасної науки; методологією; вмінням проектувати і моделювати освітній процес; розв'язувати конкретні педагогічні ситуації; оформлення результатів самостійної роботи повинно бути логічним та послідовним.;</p> <p>«Добре» (24-19 балів) студент засвоїв теоретичний матеріал з відповідної теми, який винесений на самостійну роботу, наявне вміння орієнтуватися в сучасному освітньому процесі; спостерігається усвідомлене застосування знань для розв'язання практичних завдань сучасної педагогіки, але спостерігається незначні неточності у характеристиці педагогічних явищ; оформлення виконаного завдання з самостійної роботи має бути послідовним.</p> <p>«Задовільно» (18-13 балів)</p>

	<p>суспільства.</p> <p>4. Поняття та сутність електронного урядування.</p> <p>5. Електронне урядування як форма організації державного управління з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави.</p> <p>6. Електронний уряд як складова електронного урядування.</p> <p>7. Вимоги до впровадження та функціонування електронного урядування.</p> <p>8. Нормативно-правове забезпечення діяльності електронного урядування в Україні</p>	<p>студент не повністю засвоїв тему для самостійного опрацювання; не досконало володіє основними поняттями та положеннями навчальної дисципліни, невпевнено орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, непереконливо відповідає, додаткові питання викликають невпевненість знань.</p> <p>«Незадовільно» (12 балів і менше) студент не опанував навчальний матеріал з відповідної теми для самостійного опрацювання, не знає основних понять і термінів наукової дисципліни, не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі.</p>
2	<p>Електронна демократія та електронна держава. Визначити сутність електронної демократії як атрибуту захисту громадянами своїх інтересів і визначених форм співпраці з державою за допомогою технологій електронного урядування. Провести аналіз новітніх форм залучення громадян до процесу прийняття рішень: е-охоплення, е-включення, е-участь, е-партнерство. Знайти відповідь на запитання: «Як глобалізація впливає на загальносвітові тенденції становлення е-демократії та е-держави?»</p>	
3	<p>Державна політика та державне управління розвитком інформаційного суспільства та електронного урядування. Скласти термінологічний словник з теми. Скласти список новітньої літератури з теми (10-20 джерел) з</p>	

	наданням коротких відомостей по кожному джерелу	
4	<p>Зарубіжний та вітчизняний досвід впровадження електронного Урядування</p> <p>Дослідити загальносвітові тенденції як фактор впливу на е-урядування: глобалізація, розвиток світового інформаційного суспільства, зростання складності та невизначеності, а також кількості та рівня загроз, у тому числі, в інформаційній сфері.</p> <p>Провести аналіз впровадження та застосування електронного урядування в зарубіжних країнах (на прикладі Сингапура, Литви тощо) та Україні.</p>	
5	<p>Організаційно-правове забезпечення електронного урядування в Україні</p> <p>Провести аналіз нормативно-правових актів щодо регулювання функціонування телекомунікаційних систем в Україні. Які ланки залишаються недостатньо розвиненими через відсутність правових основ для функціонування?</p>	
6	<p>Інформаційна інфраструктура електронного урядування.</p> <p>Написати опорний конспект з теми, розробити 10 тестових запитань.</p>	
7	<p>Інформаційно-аналітичне забезпечення електронного урядування. Розкрити сутність наступних питань: проблеми надання адміністративних послуг в Україні. Основні напрями з удосконалення надання електронних адміністративних послуг в Україні.</p>	
8	Упровадження інформаційних	

	систем управління діяльністю державних установ Провести аналіз рівня розвитку надання е-послуг українськими урядовими порталами. Скласти порівняльну таблицю по якості взаємодії відомств зі зверненнями громадян та бізнесу	
--	--	--

8. Методи навчання

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

- розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу;
- пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
- бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;
- ілюстрація для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки);
- практична робота – для використання набутих знань у розв’язанні практичних завдань;
- аналітичний метод – мисленнєвого або практичного розкладу цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;
- індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;
- дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;
- проблемний виклад матеріалу – для створення проблемної ситуації.

9. Методи контролю

Основними критеріями оцінювання поточної успішності студентів є участь у практичних заняттях, самостійна робота над вивченням основних проблем, контрольна робота. Передбачена форма підсумкового контролю – **іспит**.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Практичні заняття та самостійна робота				Іспит	Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			
T1	T2	T1	T2	30	100
20	15	20	15		

11. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Рекомендована література

Базова

1. Асеев Г. Г. Электронный документооборот : учебник / Г. Г. Асеев. - К. : Кондор, 2007. – 500 с.
2. Данилин А. В. Электронные государственные услуги и административные регламенты: от политической задачи к архитектуре "электронного правительства" / А. В. Данилин. – М. : ИНФРА-М, 2004. – 336 с.
3. Дубов Д. В. Основи електронного урядування : навч. посіб. / Д. В. Дубов, С. В. Дубова. - К. : ЦНЛ, 2006. - 175 с.
4. Електронне врядування : метод. рек. / уклад. С. А. Чукут. - К.: Вид-во НАДУ, 2007. - 46 с.
5. Клименко І. В. Технології електронного урядування / І. В. Клименко, К. О. Линьок. – К. : Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2006. – 192 с.
6. Матвієнко О. Основи організації електронного документообігу : навч. посібн. / О. Матвієнко, М. Цивін. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 112 с.
7. Система електронного документообігу в державному управлінні : навч.-метод. посіб. / укл. : І. В. Клименко, К. О. Линьов. - К. : НАДУ, 2006. - 31 с.
8. Шевчук О. Б. Електронний уряд / О. Б. Шевчук, О. П. Голобуцький. – К. : Атлант UMS, 2002. – 173 с

Допоміжна

9. Денисова И. П. Социальная политика : учебник / И. П. Денисова, Л. Р. Клиновенко. – М. : Феникс, 2009. – 352 с.

10. Діденко А. Н. Сучасне діловодство : навч. посібн. / А. Н. Діденко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Либідь, 2000. – 384 с.
11. Електронна демократія: сподівання та проблеми / Дж. Кедді, К. Вергез; [пер. з англ. С. Соколик, О. Орель, К. Гомма]. – К. : Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2009. – 164 с.
12. Інформатизація управління соціальними системами: Орг.-правові питання теорії та практики : навч. посібн. / В. Д. Павловський, Р. А. Калюжний, В. С. Цимбалюк та ін. ; за заг. ред. М. Я. Швеця, Р. А. Калюжного. – К. : МАУП, 2003. – 336 с.
13. Почепцов Г. Г. Інформаційна політика / Г. Г. Почепцов, С. А. Чукут. – К. : Знання, 2008. – 665 с.
14. Про адміністративні послуги [Електронний ресурс] : Закон України від 6 верес. 2012 р. // Офіц. Вісн. України – 2012. – № 76. – Ст. 3067. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5203-17_219
15. Про додаткові заходи по забезпеченню відкритості в діяльності органів державної влади [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 1 серп. 2002 р. № 683/2002 // Голос України. – 2002. – № 141. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/683/2002>
16. Про електронний цифровий підпис : Закон України від 22 трав. 2003 р.
17. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22 трав. 2003 р. № 851 // Відом. Верхов. Ради України.– 2003. – № 36. – Ст. 275.
18. Про затвердження заходів з реалізації Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 груд. 2003 р. № 828-р. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua
19. Про затвердження Методики визначення собівартості платних адміністративних послуг [Електронний ресурс] : Постанова Каб. Міністрів України від 27 січ. 2010 р. № 66 // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 6. – Ст. 260. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/66-2010-п>
20. Про затвердження Методичних рекомендації щодо розроблення стандартів надання адміністративних послуг [Електронний ресурс] : Наказ М-ва економіки України від 12 лип. 2007 р. № 219 – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0219665-07>
21. Про затвердження Положення про Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 берез. 2004 р. № 326. // Офіц. вісн. України. – 2004. – № 11. – Ст. 665.
22. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг : Постанова Каб. Міністрів України від 3 січ. 2013 р. № 13 // Офіц. вісн. України. – 2013. – № 4. – Ст. 109.
23. Про затвердження Порядку ведення Реєстру адміністративних послуг : Постанова Каб. Міністрів України від 30 січ. 2013 р. № 57 // Уряд. кур'єр. – 2013. – № 23.

24. Про затвердження Порядку інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади та Порядку функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади [Електронний ресурс] : Наказ Держ. ком. інформ. політики, телебачення та радіомовлення України, Держ. ком. зв'язку та інформатизації України від 25 листоп. 2002 р. № 327/225 // Офіц. вісн. України. – 2002 – № 2. – Ст. 49. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1021-02>

25. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : Закон України від 5 лип. 1994 р. № 80/94-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1994. – № 31. – Ст. 286.

26. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 22 лип. 1998 р. № 810 // Офіц. вісн. України. – 1999. – № 21. – Ст. 943. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/810/98>

27. Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади [Електронний ресурс] : Постанова Каб. Міністрів України від 29 серп. 2002 р. № 1302 // Офіц. вісн. України. – 2002. – № 36. – Ст. 1700. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1302-2002-п>

28. Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи “Електронний уряд” [Електронний ресурс] : Постанова Каб. Міністрів України від 24 лют. 2003 р. № 208 // Офіц. вісн. України. – 2003. – Ст.378. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/208-2003-п> .